

«Nepamanītie» nodokļu jaunumi – izmaiņas PVN, transfertcenu, akciju opciju un citās jomās

Jaunais gads sācies ar plašām nodokļu izmaiņām sociālās apdrošināšanas, mikrouzņēmumu nodokļa, autoratlīdzību u.c. režīmos. Tās žurnāla *Bilance* numuros aprakstītas un analizētas jau vairākkārt, taču dažas citas normatīvā regulējuma pārmaiņas tikmēr palikušas ēnā, lai gan saimnieciskās darbības veicējiem, finansistiem un grāmatvežiem tās varētu būt ne mazāk svarīgas ikdienas darbā.

Zvērinātu advokātu birojs *Sorainen*, turpinot jau ikgadējo tradīciju, gada sākumā organizēja semināru (vebināru), kurā informēja par būtiskākajām nodokļu likumdošanas aktualitātēm. Vecākā nodokļu menedžere **DACE EVERTE** un nodokļu menedžere **AINA OKSENUKA** iepazīstināja ar medijos līdz šim mazāk skartiem tematiem – akciju opciju regulējuma, zemo nodokļu un beznodokļu valstu saraksta, DAC6 ziņošanas termiņu, transfertcenu piemērošanas, pēcbreksita tirdzniecības nosacījumu ar Lielbritāniju un e-komercijas pievienotās vērtības nodokļa izmaiņām.

DACE EVERTE,
zvērinātu
advokātu
biroja
Sorainen
vecākā
nodokļu
menedžere

tāldajās, savukārt ar grozījumiem IIN likumā tikusi paplašināta akciju definīcija, precizējot, ka ar terminu «akcijas» jāsaprot Uzņēmumu ienākuma nodokļa likumā iekļautā definīcija («Akcija — akcija, paja, kapitāla daļa vai citas tiesības saņemt dividendes»), tādējādi kļuvis iespējams IIN režīmu piemērot arī SIA kapitāldaļām.

Otrkārt, ir atviegloti arī minētie nosacījumi IIN atbrīvojuma piemērošanai:

- 1) akciju pirkuma tiesību minimālais turēšanas periods (periods no akciju pirkuma tiesību piešķiršanas dienas līdz dienai, kad darbinieks ir tiesīgs uzsākt akciju pirkuma tiesību īstenošanu) ir ne mazāks kā 12 mēneši (iepriekš tie bija 36 mēneši);
- 2) akciju pirkuma tiesību minimālājā turēšanas periodā (līdz šim — periodā no akciju pirkuma tiesību piešķiršanas līdz akciju pirkuma tiesību īstenošanas dienai) darbinieks ir darba attiecībās ar kapitālsabiedrību, kura piešķirusi maksātājam akciju pirkuma tiesības vai ar kuru saistītā persona likuma «Par nodokļiem un novērām» izpratnē maksātājam ir piešķirusi akciju pirkuma tiesības;
- 3) divu mēnešu laikā pēc tam, kad darbiniekiem beidzies periods, kurā varēja pieteikties uz akciju pirkuma tiesībām vai piešķirtas

Akciju opcijas varēs izmantot arī sabiedrības ar ierobežotu atbildību

Darbiniekiem piešķirtās akciju pirkuma tiesības nozīmē tiesības iegādāties uzņēmuma akcijas par noteiktu cenu kādā noteiktā brīdī. Akciju pirkuma līgumā noteiktā cena var būt zemāka nekā šo akciju tirgus vērtība, tāpēc veidojas papildu labums. Vispārējos gadījumos šāds labums būtu apliekams ar iedzīvotāju ienākuma nodokli, jo ir uzskatāms, ka darbinieks šo labumu guvis uz darba attiecību pamata. Taču likumā «Par iedzīvotāju ienākuma nodokli» paredzēts īpašs

režīms attiecībā uz darbinieku akciju opcijām, kas ļauj piemērot atbrīvojumu no iedzīvotāju ienākuma nodokļa maksāšanas, ja tiek izpildīti noteikti nosacījumi.

Līdz ar to akciju opciju izmantošana ir kļuvusi par izdevīgu veidu, kā motivēt darbiniekus, turklāt to var piemērot arī valdes un padomes locekļiem, ja tie veic darbu uz darba līguma pamata.

Jaunās izmaiņas normatīvajā regulējumā paredz, ka turpmāk šo iešķēju varēs izmantot ne tikai akciju sabiedrības, bet arī sabiedrības ar ierobežotu atbildību. Mainīts gan Komerclikums, paredzot, ka arī SIA var izlaist dažādu kategoriju kapi-

- akciju pirkuma tiesības (ja akciju pirkuma tiesību īstenošanas plāns neparedz pieteikšanos uz akciju pirkuma tiesībām), darba devējs iesniedz Valsts ieņēmumu dienestam informāciju par akciju pirkuma tiesību plānu. Ja tiek veikti grozījumi — sniedz informāciju VID divu mēnešu laikā;
- 4) akciju pirkuma tiesības jāisteno ne vēlāk kā 6 mēnešu laikā no dienas, kad izbeigtas darba attiecības starp maksātāju un darba devēju (līdz šim likums noteica, ka darba attiecībām bija jāpastāv līdz pat akciju pirkuma tiesību īstenošanas dienai);
- 5) kapitālsabiedrība, kura piešķirusi maksātājam akciju pirkuma tie-

AINA OKSENUKA,
zvērinātu
advokātu
biroja
Sorainen
nodokļu
menedžere

sības (vai ar to saistīta persona likuma «Par nodokļiem un nedevām» izpratnē) nav izsniegusi maksātājam aizdevumu, kas nav atmaksāts līdz akciju pirkuma tiesību īstenošanas brīdim.

Saistībā ar akciju opcijām veikti arī grozījumi, kas paredz, ka akciju tirgus vērtību pirkuma tiesību īstenošanas dienā varēs noteikt jebkura persona, kas saskaņā ar attiecīgās valsts tiesību aktiem ir tiesīga sniegt neatkarīgu atzinumu par akciju tirgus vērtību (iepriekš to varēja tikai persona, kas atbilstoši Komerclikumam iekļauta mantiskā ieguldījuma vērtētāju sarakstā).

Visi minētie grozījumi jau stājušies spēkā un ir attiecināmi uz visām akciju opciju programmām (pārejas periods nav paredzēts).

Izmaiņas zemo nodokļu un beznodokļu valstu sarakstā

Valdībā apstiprināts un 2020. gada 17. decembrī stājies spēkā jauns zemo nodokļu un beznodokļu valstu saraksts, kas ir krietiņi paplašināts. Tagad šajā sarakstā iekļauta Anglijas teritorija, ASV Guamas teritorija, ASV Samoa teritorija, ASV Virdžīnu salu teritorija, Barbadosa, Fidži Republika, Palau Republika, Panamas Republika, Samoa Neatkarīgā Valsts, Seišelu Salu Republika, Trinidādas un Tobāgo Republika, Vanuatu.

DAC6 ir starptautiska līmeņa iniciatīva, kas paredz, ka nodokļu maksātājam pašam vai arī starpniekam (nodokļu konsultantam), kas sniedz nodokļu padomus, ir pienākums ziņot Valsts ieņēmumu dienestam par pārrobežu nodokļu shēmām, kurām ir noteiktas pazīmes.

Ja uzņēmums sadarbojas ar komersantu, kas reģistrēts šādās valstīs, var iestāties papildu nodokļu sekas:

- 1) šo valstu uzņēmumi uzskatāmi par saistītām personām uzņēmumu ienākuma nodokļa (UIN) vajadzībām;
- 2) jāietur 20% nodoklis maksājumiem šo valstu personām (%), dividendes, autoratlīdzības);
- 3) nevar samazināt UIN apliekamo bāzi (dividendes) par dividendēm, kas saņemtas no šo valstu uzņēmumiem;
- 4) nevar samazināt UIN apliekamo bāzi (dividendes) par peļņu no šo valstu uzņēmumu akciju/daļu atsavināšanas;
- 5) UIN no būtiskas līdzdalības ārvalsts sabiedrībā, ja peļņa ārvalsts sabiedrībā ir iegūta no mākslīgi veidotiem darījumiem (bez minimālajiem sliekšņiem);

- 6) lielāks risks saņemt VID auditu, ja veic darījumus ar šo valstu personām.

DAC6 ziņošanas termiņi

DAC6 ir starptautiska līmeņa iniciatīva, kas ieviesta ar Eiropas Savienības direktīvu un pārņemta Latvijas normatīvajos aktos. Tā paredz, ka nodokļu maksātājam pašam vai arī starpniekam (nodokļu konsultantam), kas sniedz nodokļu padomus, ir pienākums ziņot Valsts ieņēmumu dienestam par pārrobežu nodokļu shēmām, kurām ir noteiktas pazīmes. VID pēc tam apmaiņas ar šo informāciju ar citu valstu nodokļu administrācijām. *Sorainen* sagatavojuši apkopojumu par aktuālajiem DAC6 ziņošanas termiņiem, iedalītiem pēc ziņojamās pārrobežu shēmas veida:

Ziņojamās pārrobežu shēmas	Termiņš
Par shēmām, kuru pirmais posms īstenots laikposmā no 2018. gada 25. jūnija līdz 2020. gada 30. jūnijam	Līdz 2021. gada 28. februārim
<ul style="list-style-type: none"> ■ Ziņojama pārrobežu shēma ir darīta pieejama īstenošanai, ir gatava īstenošanai vai tās īstenošanas pirms posms ir uzsākts laikposmā no 2020. gada 1. jūlija līdz 2020. gada 31. decembrim; vai ■ Starpnieks tieši vai ar citu personu palīdzību ir sniedzis palīdzību, atbalstu vai konsultācijas laikposmā no 2020. gada 1. jūlija līdz 2020. gada 31. decembrim 	No 2021. gada 1. janvāra sākas 30 dienu termiņš (līdz 30. janvārim)
<ul style="list-style-type: none"> ■ «Jaunās» pārrobežu shēmas no 2021. gada 1. janvāra 	Starpnieks/nodokļu maksātājs sniedz informāciju VID 30 dienu laikā no: <ul style="list-style-type: none"> ■ nākamās dienas pēc tam, kad shēma ir darīta pieejama īstenošanai; ■ nākamās dienas pēc tam, kad shēma ir gatava īstenošanai; ■ brīža, kad ir uzsākts ziņojamās pārrobežu shēmas īstenošanas pirms posms

► Transfertcenu jaunumi

Ekonomiskās sadarbības un at-tītības organizācija (ESAO) publicē-jusi jaunas vadlīnijas par transfert-cenu piemērošanu Covid-19 krizes apstākļos. Galvenās aktualitātes vadlīnijās skar četrus tematus:

1. Izmaiņas paredzētas datu sali-dzināmības jomā — ESAO jaunās vadlīnijas nosaka, ka var izmantot jebkuru informāciju, visus gada laikā uzkrātos pierādījumus par Covid-19 krizes ietekmi uz uzņēmumu. Turklat par salīdzināmiem var atzīt arī uzņē-mumus ar zaudējumiem, ja konkrē-tajā situācijā tas ir pamatojams.

2. Mainīti zaudējumu un Covid-19 izmaksu attiecināšanas principi. Peļņu vai zaudējumus no darījumiem attiecina atbilstoši uzņēmuma riska profilam (kādus darījuma riskus tas uzņemas). Ierobežota riska modelis vai fiksēta samaksa vēl nenozīmē, ka uzņēmums nedrīkstētu uzņemties zaudējumus. Tāpat tiek norādīts, ka nodokļu administrācijām jāizvērtē, vai uzņēmuma lēmumam mainīt savu riska modeli tieši 2020. gadā (salīdzinot ar iepriekšējo vai nākamo gadu) ir ekonomisks pamatojums.

3. Atzīts, ka dažādās valstīs bijis at-šķirīgs atbalsts uzņēmumiem, un, lai salīdzināmie dati būtu pēc ie-spējas uzticamāki, vēlams izmantot datus par uzņēmumiem tajā pašā valstī, ja vien tas iespējams.

4. Vadlīnijas paredz, ka iepriekš noslēgtās vienošanās par transfert-cenām paliek spēkā, izņemot gadī-jumus, ja netiek izpildīts kāds no kritiskajiem pieņēmumiem. Minēts, ka nodokļu administrācijas un nodokļu maksātāji nedrīkst neievērot iepriekš noslēgtās vienošanās tikai tāpēc, ka ir mainījušies ekonomiskie apstākļi.

Brexit ieviestās izmaiņas tirdzniecībā ar Lielbritāniju

Starp Eiropas Savienību un Liel-brītaniju ir panākta vienošanās, ka Eiropas Savienība neuzliek muitas nodokļus Apvienotās Karalistes iz-celmes precēm, un otrādi. Tomēr Lielbritānijas izstāsanās rada vairā-kas izmaiņas pievienotās vērtības nodokļa jomā, kas savstarpējā tirdzniecībā turpmāk jānem vērā.

Lielbritānijā jau ir spēkā nosacī-jums, kas paredz — ja preču pārdo-šana notiek caur tiešsaistes platfor-mām, pievienotās vērtības nodokļa nomaksa ir šīs platformas atbildība. Tas attiecas uz precēm, kuru vērtība nepārsniedz 135 mārciņas; ja vērtī-ba ir no 135 mārciņām un augstāka,

Lai atgūtu 2020. gada laikā Lielbritānijā samaksāto PVN, ir jāiesniedz pieteikums VID EDS jau līdz šā gada 31. martam.

tad jāsāk kārtot importa formalitātes, aprēķinot importa PVN, kā arī jā-veic PVN reģistrācija, lai būtu iespē-jams atgūt importa PVN apgrieztajā maksāšanas kārtībā (vispārējais PVN reģistrācijas slieksnis Lielbritānijā ir 85 000 britu mārciņu).

Būtiski atcerēties, ka, lai atgūtu 2020. gada laikā Lielbritānijā samaksāto PVN, ir jāiesniedz pieteikums VID EDS jau līdz šā gada 31. mar-tam (salīdzinājumam — attiecībā uz citām ES dalībvalstīm šis termiņš ir 2021. gada 30. septembris).

Savukārt, atgūstot PVN par 2021. gadu, būs jāievēro jauna PVN atmaksas procedūra, kurā pieteikums vairs nebūs iesniedzams caur VID EDS, bet uz atsevišķas, Lielbritānijas izdotas veidlapas. Latvijas uzņēmu-miems PVN joprojām būs atgūstams, taču jārēķinās ar to, ka noteiktiem izdevumiem varētu būt samazināts atgūstamās summas apmērs.

Vēl jārēķinās ar to, ka PVN in-formācijas apmaiņas sistēmā VIES vairs nebūs pieejama Lielbritānijas PVN numuru pārbaude.

Savukārt Ziemeļīrija ir saglabāta izņēmuma statusā — tā darījumos ar ES joprojām tiks pielīdzināta ES dalīb-valstij. Tas nozīmē, ka, nosūtot preces uz Ziemeļīriju, tās jānoformē tāpat, kā veicot piegādi ES teritorijā. Ziemeļīrijai būs arī savi specifiski PVN numuri, kuru varēs pārbaudīt VIES sistēmā.

Izmaiņas e-komercijas PVN jomā

Vairākas būtiskas ES mēroga normatīvā regulējuma izmaiņas, kas attiecas uz pievienotās vērtības nodokļa piemērošanu elektroniskās komercijas darījumiem, stāsies spē-kā 2021. gada 1. jūlijā.

Viens no galvenajiem jaunu-miem ir tāds, ka arī elektroniskās saskarnes noteiktās situācijās tiks

uzskatītas par «domājamajiem pie-gādātājiem». Līdz ar to, ja preces tiek nosūtītas no trešās teritorijas vai valsts uz ES un preces vērtība sūtījumā ir mazāka par 150 euro, tad elektroniskā saskarne būs atbildīga par PVN nomaksu. Tā būs atbildīga par PVN nomaksu arī tad, ja preces netiek nosūtītās no trešās teritorijas/ valsts, bet tās pārdomē piegādātājs, kas neveic uzņēmējdarbību ES.

Importa vienas pieturas aģentūra (*import one stop shop* — IOSS) ir me-hānisms, kas atvieglos trešās valsts platformai nomaksāt PVN (precēm ar vērtību līdz 150 euro, izņemot ak-cīzes preces). Vispirms šai platformai jāpieregistrējas IOSS, izvēloties kādu no ES dalībvalstīm. Darijumi notiek, pircējam pasūtot preces, par kurām tiek iekasēta samaksa (uzreiz arī pie-mērojot tās dalībvalsts PVN, kurā at-rodas pircējs). Pēc tam notiek preču transportēšana uz Eiropu, importa deklarešana un muitas formalitāšu kārtosana, līdz prece tiek piegādāta pircējam. IOSS mehānisms dod ie-spēju tirdzniecības platformai visus mēneša darījumus apkopot vienā deklarācijā un iesniegt nodokļu ad-ministrācijām, samaksājot PVN par visām mēneša piegādēm uzreiz.

Vēl jānem vērā, ka līdz šim par precēm, kuru vērtība nepārsniedza 22 euro, PVN nebija jāmaksā, taču no 1. jūlija šis atbrīvojums atcelts un PVN jāmaksā neatkarīgi no pirkuma vērtības. Savukārt muitas for-malitātes jāsāk kārtot par precēm ar vērtību, sākot no 150 euro.

MOSS (*mini one stop shop*) me-hānisms, kuru līdz šim izmantoja tikai telekomunikāciju, apraides un elektro-niski sniegtiem pakalpojumiem, tur-pmāk pārtaps par OSS (*one stop shop*). To piemēros visiem pakalpojumiem, ko sniedz personām, kuras nav nodokļa maksātāji, dalībvalstī saskaņā ar piegādes vietas noteikumiem, kā arī tālpār-došanas darījumiem un elektronisko saskarņu (domājamo piegādātāju) da-rījumiem. OSS princips paredz iespēju pakalpojumu sniedzējam reģistrēties vienā ES dalībvalstī, caur kuru deklarēt un samaksāt visus nodokļus par veik-tajām piegādēm visā ES.

Jāpiebilst, ka tīcis samazināts tālpārdošanas PVN reģistrācijas slieksnis ES — turpmāk tas būs 10 000 euro. Tas nozīmē, ka, piemēram, brīdī, kad Latvijas uzņēmuma tālpārdošanas apgrozījums uz Lietuvu pārsniedz 10 000 euro, šim komersantam iestājas pienākums reģistrēties Lietuvā kā PVN maksātājam. ■